

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران مرکز

دانشکده هنر و معماری / گروه ارتباط تصویری

پایان نامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش: ارتباط تصویری

عنوان:

نیاز به دگرگونی قواعد صفحه آرایی آکادمیک در صفحات وب

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر مجتبی اللهیاری

استاد مشاور:

جناب آقای وحید شیخیان

پژوهشگر:

سحر سلب یاری

زمستان ۱۳۹۰

تعهد نامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب سحر سلب یاری دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته به شماره دانشجویی ۸۷۰۰۰۲۹۷۸۰۰ در رشته ارتباط تصویری که در تاریخ ۸۹/۱۱/۳۰ از پایان نامه خود تحت عنوان: نیاز به دگرگونی قواعد صفحه آرایی آکادمیک در صفحات وب

با کسب نمره ۱۸ و درجه عالی دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می‌شوم:

۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.

۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدارک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی: سحر سلب یاری

تاریخ و امضا:

بسمه تعالی

در تاریخ : ۸۹/۱۱/۳۰

دانشجوی کارشناسی ارشد خانم/ آقای سحر سلب یاری از پایان نامه خود دفاع نموده و با نمره

۱۸ تمام به حروف هجده و با درجه عالی مورد تصویب قرار گرفت .

امضاء استاد راهنما

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
فصل اول: کلیات طرح	
۵	۱-۱ بیان مسئله
۵	۲-۱ هدف های تحقیق
۵	۳-۱ اهمیت و نوع انگیزش انتخاب آن
۶	۴-۱ سؤالات و فرضیه های تحقیق
۶	۵-۱ روش تحقیق
۶	۶-۱ جامعه و نمونه پژوهش
۶	۷-۱ ابزارهای اندازه گیری
۷	۸-۱ محدودیت و مشکلات

فصل دوم: تعریف و تاریخچه صفحه آرای

۹	۱-۲ صفحه آرای
۱۰	۲-۲ مشکل کتابت و صفحه آرای در ایران
۱۳	۳-۲ صفحه آرای در دوران اسلامی
۱۳	۴-۲ ابداع کاغذ

فصل دوم: تعریف و تاریخچه صفحه آرای

۹	۱-۲ صفحه آرای
۱۰	۲-۲ مشکل کتابت و صفحه آرای در ایران

- ۳-۲ صفحه آرایی در دوران اسلامی ۱۳
- ۴-۲ ابداع کاغذ ۱۳

فصل سوم: صفحه آرایی آکادمیک

- ۱-۳ برخی مفاهیم مرتبط با ویژگی های بصری در صفحه آرایی ۲۱
- ۱-۱-۳ نسبت طلایی ۲۱
- ۲-۱-۳ مستطیل طلایی ۲۲
- ۳-۱-۳ ترکیب بندی ۲۳
- ۴-۱-۳ تعادل و توازن ۲۴
- ۵-۱-۳ کنتراست و هماهنگی ۲۶
- ۶-۱-۳ وحدت و یکپارچگی ۲۹
- ۷-۱-۳ ریتم یا ضرباهنگ ۲۹
- ۸-۱-۳ حرکت ۳۰
- ۹-۱-۳ رنگ ۳۰
- ۲-۳ ارتباط عناصر بصری در فضای گرافیکی ۳۱

فصل چهارم: اینترنت و صفحات وب

- ۱-۴ بررسی مقدماتی ۳۵
- ۲-۴ تاریخچه وب ۳۶
- ۳-۴ وب ۲ چیست؟ ۳۶
- ۴-۴ تاریخچه وب ۲ ۳۷
- ۵-۴ وب از نمای نزدیک ۳۸

۳۸	۶-۴ وب مردمی تر
۳۸	۷-۴ جایگاه گرافیکست
۴۰	۸-۴ اهمیت تصاویر گرافیکی در طراحی صفحات وب
۴۱	۹-۴ درباره طراحی و کاربرد گرافیک در وب ۲
۴۴	۱۰-۴ فاکتورهای ارزیابی یک وب سایت
۴۵	۱۲-۴ طراحی وب سایت ها
۶۱	۱۲-۴ یک قانون اصلی نسبت طلایی برای تنظیم صفحات وب
۶۲	۱۳-۴ نسبت طلایی در طراحی Lauout یک صفحه وب

فصل پنجم : تطبیق صفحه آرای در صفحات دیجیتالی

۶۵	۱-۵ صفحه آرای وب
۶۶	۲-۵ tlompage مهم ترین صفحه یک وب سایت
۶۸	۳-۵ جایگاه نوشتار در صفحه آرای وب سایت
۶۹	۴-۵ اصل طراحی وب مؤثر و مناسب
۷۲	۵-۵ چند قانون کلی برای طراحی وب سایت ها
۸۰	۶-۵ ستون بندی در صفحه آرای وب
۸۷	۷-۵ اصول غیر سری در مورد طراحی وب سایت کارآمد

فصل ششم : نمونه های صفحات دیجیتالی و بررسی صفحه آرای در آنها

۹۱	۹۱ چهل نمونه از طراحی وب سایت های درخشان تصویرسازی شده

فصل هفتم: صفحات وب و نیاز آینده و اجتماع

۱۳۵web 3. 0 وب نسل سوم ۱-۷ آینده فناوری اطلاعات جهان،

۱۳۷ نتیجه گیری

۱۳۹ منابع

مقدمه

طراحی وب سایت به عنوان شاخه ای از هنر گرافیک در بیست سال اخیر رشد روز افزونی در جوامع داشته است.

این رشته بسیار هیجان انگیز و جذاب می باشد اگر شما در کارهای چاپی مسلط هستید طراحی یک سایت می تواند برای شما یک شوک و یا موجب استیصال و اتلاف وقت نیز بشود اما بعد از کسب مهارتهای لازم و شناخت این رشته می توانید هنر خود را به درستی در این زمینه به کار گیرید و از طراحی وب سایت خود لذت ببرید.

همه طراحان گرافیک در زمینه کاری خود یک هدف را دنبال می کنند و آن یک ارتباط بصری موفق با مخاطبین شان و رساندن مقصود و منظور خود از آن طراحی و قرار دادن مخاطب در مسیر رسیدن به هدف شد می باشد. عملاً هر چیزی که در مقابل چشمان با قرار می گیرد به گونه ای به ذهن یا واحد یک ارتباط بصری می شود و می تواند اطلاعات مختلفی را به ما انتقال بدهند.

پیامهایی که در موقعیت های مختلف از مقابل چشمان ما می گذرد را می توان به سه دسته تقسیم کرد یکی ارتباط اتفاقی و دیگری ارتباط عمدی:

ارتباطات بصری اتفاقی شبیه به ابری هستند که در آسمان می گذرد بی آنکه قصد داشته باشد، ما را از فرا رسیدن باران خبر کند و بر عکس ارتباطات بصری عمدی آن توده های کوچک رود ابر مانند هستند از زمانی سرخپوستان به منظور ایجاد ارتباط بین خودشان آنها را مورد استفاده قرار می دادند و به وسیله رمز شخصی، اطلاعات دقیقی را مخابره می کردند یک ارتباط بصری عمدی باید بدان گونه ای دریافت شود که تمام منظور فرستنده را منعکس کند.

همانگونه که می دانیم در کلیه بخش های طراحی گرافیک، گرافیکست در نقش فرستنده ای پیاپی را می فرستند و مخاطب به عنوان دریافت کننده ای که باید آن را بگیرد حضور دارند. اما دریافت کننده یا بر زبان عامیانه همان مشتری ها همیشه در محیطی پر از اختلال قرار دارند، اختلالاتی که حتی می تواند بعضی از پیامها را تغییر دهد، و یا حتی محو کند برای مثال محالتهای که به وسیله نور قرمز داده

می شود اگرچه با استفاده از رنگی جذاب و کارآمد داده شده است اما در محیطی که نور قرمز در آن حاکم است از بین می رود، این ها همه قوانینی هستند که ضرورتشان را در بخش های مختلف طراحی گرافیک نمی توان انکار کرد..

صفحه آرای صفحه دیجیتالی فیزیکی نیز یکی از عواملی بسیار مهم در ایجاد یک ارتباط بصری درست با مخاطبین وب سایت ها می باشد که نیازمند بررسی موشکافانه تری نسبت به صفحه آرای روزنامه ها، مجلات، بروشورها و ... می باشد چرا که یکی از خبرهای بسیار مهم در این زمینه سرعت انتقال پیام به مخاطبین وب سایت هاست.

همانطور که در بخش های داخلی این پایان نامه گفته شده است مخاطبین وب سایت ها در رسیدن به هدفشان بسیار عجول کم طاقت هستند و اگر در زمان موردنظر خود به هدفشان نرسند وب سایت موردنظر را رها کرده و به سراغ وب سایت دیگری خواهند رفت. بنابراین سرعت انتقال پیام امر بسیار مهمی در مقوله ارتباط بصری در هنر گرافیک طراحی وب سایت است.

از آنجایی که هبرای موفقیت در صفحه آرای یک وب سایت باید ابتدا یک صفحه آرای خوب باشیم، در فصل اول این پایان نامه تا جایی که امکان داشته قوانین و قواعد و برخی مفاهیم صفحه آرای آکادمیک آورده شده بدیهی است که در بحث صفحه آرای وب سایت ها، صفحه آرای آکادمیک به عنوان اساس و پایه از جایگاه ویژه ای برخوردار است.

در فصل دوم پایان نامه و تاریخچه چگونگی و دلیل به وجود آمدن اینترنت و همچنین صفحات وب بیان شده و ضروری است به دلیل سرعت سریع ارتباطات در میان جوامع مختلف با استفاده از ابزارهای اینترنت و استفاده از وب سایت ها نگاهی هم به نسل جدید صفحات اینترنت Web داشته باشیم.

یکی از اهداف مهم این تحقیق علاوه بر بیان اصول صفحه آرای مناسب برای صفحات وب مشخص شدن جایگاه طراحان گرافیک می باشد که در فصل سوم به این موضوع پرداخته شده است. هنر گرافیک، هنری کاربردی است که امروزه سهم مهمی در قلمرو طراحی سایت ها دارد، کاربرد گرافیک

در صفحات وب در این پایان نامه شروعی است برای وارد شدن به بحث طراحی گرافیک در سایت ها ...

بعد از بررسی صفحه آرایه آکادمیک و آشنایی با اینترنت و صفحات وب، در فصل چهارم تطبیق صفحه آرایه در صفحات دیجیتالی را مورد بحث قرار می دهیم و به نتایجی در مورد نیاز دگرگونی قواعد صفحه آرایه آکادمیک در صفحات وب خواهیم رسید.

در بخش پنجم نمونه های صفحات دیجیتالی موفق غربی را مورد بررسی قرار می دهیم و مشاهده می کنیم و از تجربیات صاحبان سبک و طراحان موفق در این زمینه بهره مند خواهیم شد. همچنین در فصل ششم از آینده این علم بحث می شود و به معرفی وب نسل سوم web و نیاز آینده و اجتماع پرداخته می شود.

بخش عملی این پایان نامه طراحی یک وب سایت تجاری می باشد که در آن سعی کرده ام موارد مورد بحث در رساله را به کار گیرم و همچنین با بکارگیری تجارب خود در بحث صفحه آرایه آکادمیک و با توجه به قوانین موجود و نیاز به دگرگونی آنها با روش آزمون و خطا به طراحی های نهایی خود رسیدم امیدوارم تا حد ممکن موفق بوده باشم در مراحل عملی کار ابتدا یک آرشیو عکس از اینترنت برای استفاده در سایت مورد نظر خود تهیه کردم از محصولات که می خواستم در لینک های سایت معرفی شوند، سپس همانطور که در بخش چهارم این رساله تا حدودی آموزش داده شده ابتدا صفحات مورد نظر خود را که شامل **Homepage, collection** و غیره می باشد را در برنامه فتوشاپ اجرا کردم و اتود زدم و پس از رسیدن به طرح های ایده آل و مورد تایید آنها را در برنامه **flash** به شکل یک سایت کامل درآوردم، با امید به این که توانسته باشم به اهداف تحقیق خود رسیده باشم.

فصل اول

کلیات طرح

۱-۱ بیان مسئله

امروزه مسئله بسیار مهم در طراحی وب سایت ها، چگونگی برقراری ارتباط مؤثر و مناسب و همچنین سرعت انتقال در صفحات وب از طریق رنگهای نوری با مخاطبین سایت ها می باشد. بنابراین یکی از عوالم بسیار مهم برای رسیدن به این هدف یادگیری و شناخت اصول صفحه آرایی و نیاز به دگرگونی و صفحه آرایی آکادمیک صفحات ثابت مجلات، کاتالوگ ها و نشریات و ... می باشد.

آیا صفحه آرایی صفحات وب برای ویژگیهای خاص خود جدا از قوانین آکادمیک آن می باشد؟

۲-۱ هدف های تحقیق

بیان متدی جدید، البته برگرفته از اصول همیشگی صفحه آرایی برای طراحی وب سایت ها

روشن تر ساختن جایگاه طراحان گرافیک در قلمرو طراحی وب سایت

دستیابی به روشهای معین و مؤثر برای بالا بردن سرعت انتقال در صفحات وب

۳-۱ اهمیت و نوع و انگیزش انتخاب آن

کاربرد وب سایت ها در عصر حاضر و در بیست سال اخیر رشد چشم گیری داشته است. مسلماً با توجه به این مسئله نحوه طراحی وب سایت ها از اهمیت بالایی برخوردار است. همچنین طراحی وب سایت از طریق برنامه های کدنویسی، عاملی مخرب در حیطه ارتباطات بصری محسوب می

شود که برای رفع این مسئله نیاز به داشتن ساختن جایگاه طراحان گرافیک و بررسی اصول کارآمدی برای طراحی وب سایت ها می باشد.

و نیز با تحقیقات انجام شده در این رساله مشاهده شد که متأسفانه منبع خوب و تخصصی ای در این زمینه وجود ندارد و یا بسیار کم موجود است.

به وجود آوردن راهکاری مؤثر و مناسب و روشن ساختن مسیری مشخص و تا حد امکان رفع نیازهای ذکر شده در بالا انگیزه اصلی تدوین این رساله بوده است.

۴-۱ سوالات و فرضیه های تحقیق

۱- صفحات وب با توجه به ویژگیهای خاص ابزارهای دیجیتالی و سرعت انتقال پیام به قوانین خاص خود نیاز دارند.

۲- با توجه به ارجعیت رنگ های نوری و تصاویر در رسانه های دیجیتال و وب سایت ها رابطه متن و تصویر یعنی همان صفحه آرایبی نیاز به بازنگری دارند.

۵-۱ روش تحقیق

۱- کتابخانه داری - استفاده از مقالات ، اینترنت ۳- تجزیه تحلیل مقایسه ای

۶-۱ جامعه و نمونه پژوهش

مخاطبین اینترنت، طبقات مختلف و تضمین طراحی صفحات وب

۷-۱ ابزار اندازه گیری

۱- سرعت انتقال ۲- تأثیر رنگهای نوری ۳- تأثیر در انتقال پیام ۴- تحلیل و بررسی نمونه ای موجود در اینترنت

۸-۱ محدودیت و مشکلات تحقیق

کمبود منابع تخصصی و کارآمد به خصوص در زمینه پروژه تحقیق رساله

فصل دوم

تعریف و تاریخچه صفحه آرایه

۱-۲ صفحه آرای

این کلمه از دو جزء تشکیل شده است، صفحه به معنی سطح و آرای که از فعل آراستن می آید. برای صفحه آرای، در زبان انگلیسی، کلمه معادل لی اوت، و در زبان فرانسه، واژه میزانیپاژ را به کار می برند و همه این واژه ها عبارتند از: عمل چیدن آگاهانه عناوین، حروف، متن، تصاویر و سایر عناصر بصری در صفحه؛ البته این تعریف کلی، برای همه گونه اوراق در شکلها و قطع های مختلف استفاده می شود؛ از یک یا چند برگِ منفصل مانند پوسترها گرفته تا اوراق متصل مثل کتاب یا مجله. صفحه آرای باید بتواند با استفاده از نوعی فرم شناسی، رابطه بین تصویر، حروف چاپی و فرم کاغذ را تعریف کند و عناصر موجود در صفحه را به گونه ای هماهنگ که یک ترکیب بندی مناسب ایجاد شود، بچیند.

و به این ترتیب امروزه استفاده مکرر طراحان قدیم از واژه صفحه بندی، که روزگاری رایج بوده، به نوعی سبب جا افتادن این واژه اشتباه به جای صفحه آرای شده است. واژه انگلیسی layout و معنی آن در زبان فارسی، به واژه آرای نزدیک تر است؛ زیرا به معنی فاصله گذاری و تقسیم بندی و خیابان بندی و باغچه بندی است و کار صفحه آرا هم به طور مشابه با متن و تصاویر انجام می گیرد؛ یعنی استقرار عناصر بصری در مکان های مناسب با هدف راحتی خواندن و انتقال اطلاعات و انگیزه دادن به خواننده برای مطالعه.

۲-۲ شکل کتابت و صفحه آرایی در ایران

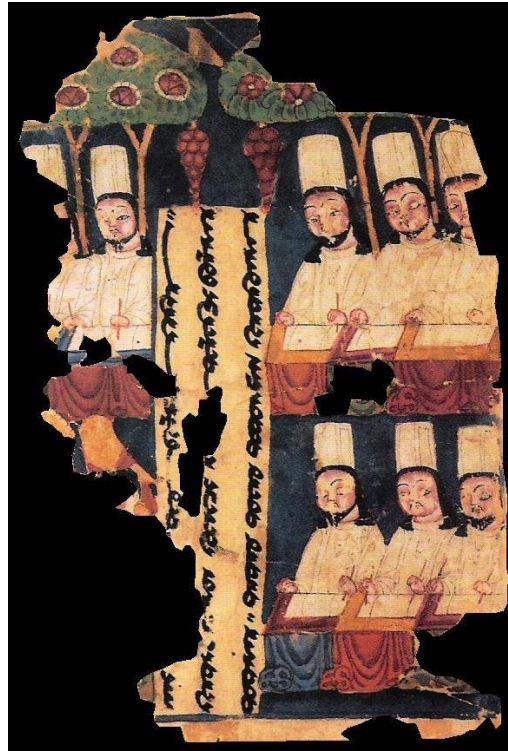
تا پیش از ابداع خط و کتابت جوامع روستایی از تجربه های زیادی در نقش و نگار برخوردار بودند. نقوش سفالینه ها نشان می دهد که جوامع پیش از شهرنشینی نیز با آگاهی کامل ابعاد، اندازه، تناسب و تقارن را درک کرده اند. آنها زمینه هر ماده ای را به کمک خطوط افقی و عمودی به سطح مربع، مربع مستطیل تقسیم می کردند و نقوش خود را که بیشتر تجریدی بود، در متن آن رسم می کردند. ابداع خشت در آغاز هزاره چهارم قبل از میلاد، تحولی عظیم در شکل شناسی انسان و ساخت اشکال منظم است. به همین خاطر کاتبان آغاز عصر نگارش، درک عمیقی از خطوط افقی، عمودی، مورب و زیگزاگ داشتند و این دلیلی است که از همان آغاز مطالب نوشتاری در سطرهای متناسب با فواصل متناسب شکل می گرفتند. به عبارتی دیگر کاتبان، در آن زمان صفحه آراهایی بودند، که فواصل بین سفیدی و سیاهی را در صفحه رعایت می کردند برخی از مدارک نشان می دهد، حداقل از ۲۵۰۰ سال قبل از میلاد کاتبان را تصویر نیز استفاده می کردند. زیرا بسیاری از مهرها و کتیبه ها دارای مطالب و تصاویر هستند. همچنین کاتبان در قسمتی از بستر نگارش در کنار تصاویر با دقت در جای مناسب رسم و یا کنده کاری می کردند. یکی از با شکوه ترین صفحه آرایی های جهان باستان کتیبه داریوش در بیستون می باشد.

در این کتبه هدف اصلی داریوش در غالب یک شکل سراسری به تجسم درآمده است. در این کتبه اهداف سیاسی داریوش به تجسم درآمده است، در واقع کتبه داریوش یک پوستر عظیم است، که بر سر راههای ارتباطی شرق و غرب ایجاد شده است، در تصویر پایین این کتبه را مشاهده می نمایید. تمامی اسناد بدست آمده تاریخی، در مصر و بین النهرین و ایران باستان نشان می دهد، کاتبان با درک عمیق از جنس مواد، مطالب را به گونه ای می نوشتند، که اندازه کلمات و حروف، اندازه سطرها و فواصل آنها و حتی تعداد سطرها همه با هم هماهنگ و در تناسب باشند در بسیاری موارد نوشته های آنها با تصاویری همراه می شوند که این تصاویر در ارتباط با محتوای متن نوشته شده اند.

به نظر می رسد در ایران مهمترین تحول درنوشتار و تصویر را مانی بوجود آورده است. وی که در قرن سوم میلادی می زیست، کتاب خدو را ربه صورت مصور نگاشت. قطعاً در آن زمان از پوست و پارچه به عنوان کاغذ استفاده می کرده است.

به نظر می رسد پیروان مانی نیز از عوامل گوناگون برای زیبایی مطلب نوشتاری و تصویری استفاده می کردند. آنها بر اساس باورهای خود از رنگ های مختلف سیاه، طلایی، قرمز، آبی و زرد استفاده می کردند، به عبارتی کتاب های آنها مذهب بوده است. قدیمترین مدارک نوشتاری در ایران متعلق به پیروان مانی است که در آسیای مرکزی بدست آمده اند و اصطلاحاً به اوراق مانوی مشهورند، این مدارک مربوط به قرن هشتم و نهم میلادی می باشند. اوراق مانوی تورفان بر روی کاغذ شکل گرفته اند و بسیاری بر این باورند که شکل صفحات و اندازه کتاب های مانویان و همچنین شیوه های نگارش آنها تأثیر عمیقی بر روی کتاب و نگارش دوره اسلامی گذاشته است. در تصویر بالای صفحه، صفحه ای از کتاب ارژنگ مانی مکشوفه از تورفان متعلق به سده ۸ میلادی را مشاهده می نمایید.

این نکته ضروری است که مدارک نشان می دهد در آغاز عصر مسیحیت کتاب به شکل فعلی ابداع شد و در آن زمان اسکندریه مصر، سوریه از مراکز علم و دانش قلمرو یونانی مصوب می شدند و تولید کتاب در این مناطق اهمیت فراوان داشت. البته در آن زمان کتاب ها شامل صفحاتی از پوست یا پارچه بودند و با جلدی که صفحات را در بر می گرفت مشخص می شدند. اندکی بعد تجارب ساکنان اسکندریه و سوریه به جهان مسیحیت راه یافت و از قرن چهارم هجری به بعد در جهان مسیحیت (اروپا) کتاب ها در اندازه های مختلف به صورت نوشتاری و تصویری نشر یافتند. این شیوه کتاب سازی در سده های چهارم یا پنجم میلادی در اروپا رواج داشت. در بحثی کتاب های جهان غربی با کتاب های جهان شرق تفاوت آشکاری نداشت. ولی با ورود کاغذ توسط مسلمانان به اروپا باعث تحولی عظیم در اروپا گردید.

به نظر می رسد در ایران نیز در دوره اشکانی و ساسانی کتاب ها، به شکل امروزی و با استفاده از کاغذ و پوست تولید می شدند. در دوره ساسانی کتاب بسیار رایج بود و مدرسه جندی شاپور یکی از

مراکز کتاب محسوب می شد که ترجمه بیش از ۳۰۰ کتاب توسط ابن مقفع حکایت از اهمیت گسترده کتاب در عصر ساسانی دارد.

۲-۳ صفحه آرای در دوران اسلامی

مشاهده صفحات کتاب و اوراق خطی در دوران اسلامی نشانگر این است که کاتبان و هنرمندان همواره برای ایجاد روابط منظم در صفحه بین عناصر نوشتاری و تصویری، تزئین و فضای خالی از یک الگو ساده و یکسان در صفحه آرای استفاده می کردند و اساس کار آنها مبتنی بر تقسیمات طولی و عرضی سطح صفحه به کمک مسطره بوده است.

همانگونه که ذکر شد، در بین النهرین، ایران و مصر باستان هنرمندان زمینه کار خود را بر روی هر بستری به شیوه دو بعدی تقسیم بندی کرده و نوشتار و تصویر را در سطوح تقسیم بندی شده اجراء می کردند.

در دوره اسلامی نیز کاتبان، مذهبان، نگارگران این شیوه را در صفحه آرای به کار می گرفتند و با آرایش و تزئین، قرینه سازی همراه با آرامش و استفاده از رنگ های شاد، شفاف و درخشان و همچنین بدون در نظر گرفتن پرسپکتیو، تناسب و هماهنگی بی نظیری بین نوشتار و نقوش در سطح صفحات برقرار می کردند.

کاتبان برای تعیین قلمرو عناصر نوشتاری، فضای خالی و نقوش از وسیله های به نام مسطره استفاده می کردند که به گونه ای همان گرید امروزی می باشد. مسطره با گذشت زمان، امروزه به گرید تبدیل گشته است که در فصل آینده به شرح آن می پردازیم.

در برخی موارد برای حاشیه ها از جدول دیگری به نام کمند استفاده می شد. کمند معمولاً با یک یا دو خط رنگی و با فاصله مناسب برای همه حاشیه ها به جز حاشیه عطف رسم می شد و فضای بدست آمده توسط کمند برای منظوره های مختلف چون، تذهیب، تشعیر و خط نویسی مورد استفاده قرار می گرفت.